

Dues referències inèdites sobre el Corpus berguedà al segle XV

Albert Rumbo

El naixement del Corpus

Quan l'any 1246 el bisbe de Lieja, Robert Thorete, va decidir, a través d'un sinode diocesà, de celebrar una festivitat per exaltar el Santíssim Sagrament, poc podia imaginar la transcendència que aquesta instauració comportaria durant els segles següents. Nascuda en aquesta diòcesi belga a mitjan segle XIII, la festivitat del Corpus Christi es va establir el dijous després de l'octava de Pentecosta amb un caràcter marcadament alegre, molt allunyat de l'austeritat del Dijous Sant, data tradicional de la seva celebració.

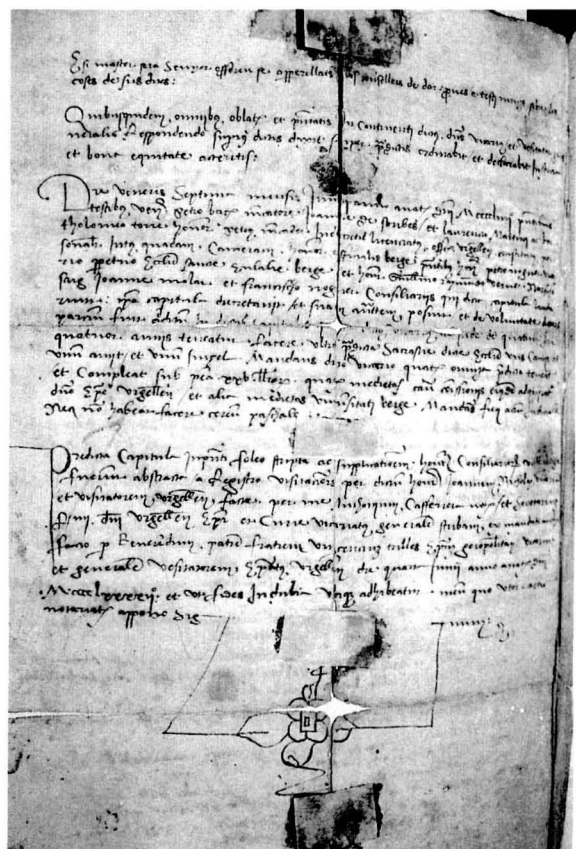
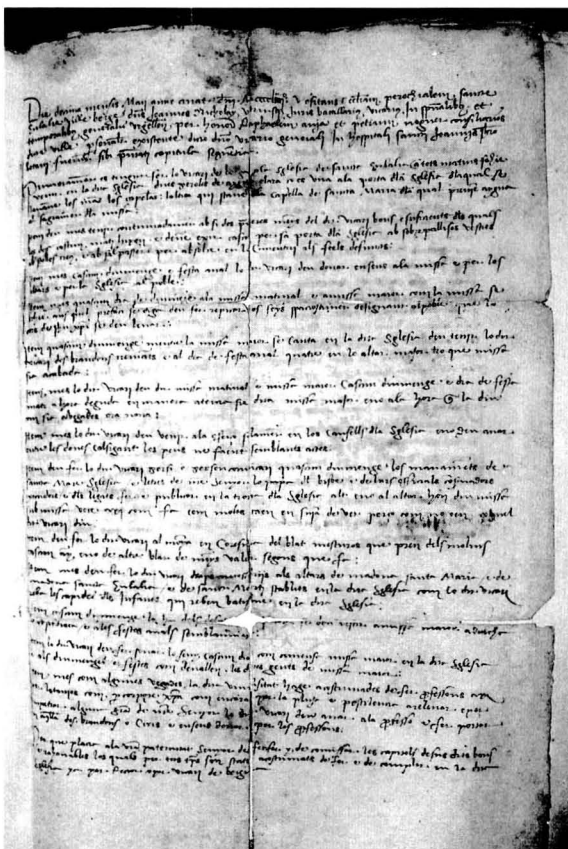
Pocs anys després, el 1262, essent Papa un dels principals impulsors d'aquella primera instauració, l'antic ardiaca Jacob Pantaleón de Troyes que havia agafat el nom

d'Urbà IV, la festivitat del Corpus s'estengué a tot el món catòlic a través de la butlla *Transiturus*. L'objectiu principal era el de combatre tot un seguit d'heretgies, i molt especialment la de Berenguer de Tours que negava la presència real del Crist en l'eucaristia.

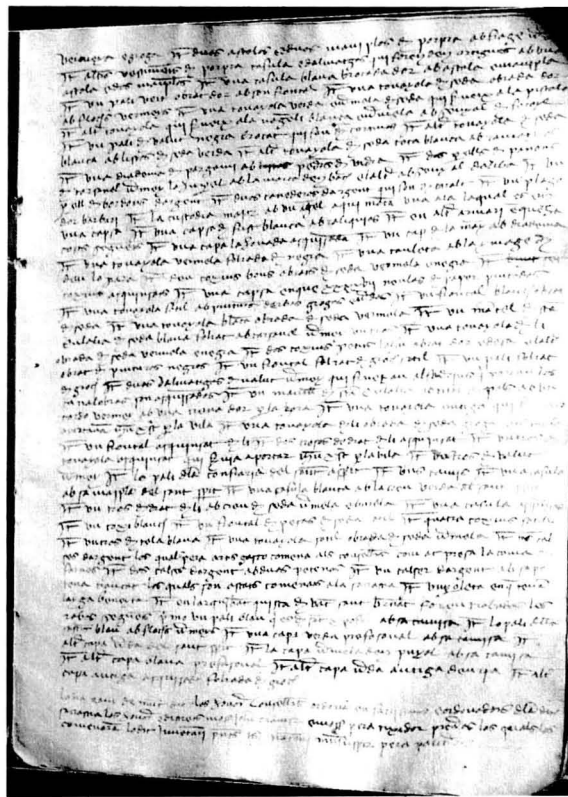
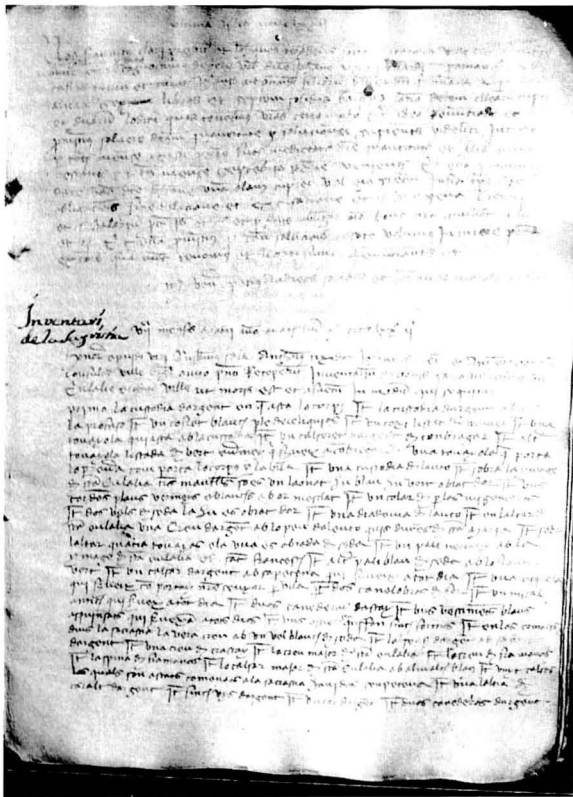
Ben aviat, aquesta celebració va agafar una volada important, sobretot després que el pontífex Climent V la confirmés (1311) i que el seu successor, Joan XXII, la universalitzés l'any 1316. Malgrat les discussions existents entre els historiadors per tal d'intentar esbrinar quines foren les primeres ciutats que celebraren tan solemne festivat, la teoria més estesa ens diu que, exceptuant els pobles i ciutats de la diòcesi de Lieja que la duïen a terme d'ençà del 1246, Roma devia marcar la pauta i el Corpus es

devia estendre ràpidament a la resta de la cristiandat. Les diferències cronològiques que tenim per a diferents indrets de la nostra geografia correspondrien, segons Joan Amades, a les casualitats històriques derivades de la conservació dels documents (1). Les primeres referències de les que disposem sobre el Corpus a Catalunya pertanyen a Barcelona (1320), Manresa (1322), Vic (1330) i Bagà (1333).

De ser certa la teoria que exposàvem suara que el Corpus degué començar arreu al mateix temps, l'antiga vila de Berga devia celebrar-lo també a les primeries del segle XIV. Les casualitats que esmentàvem al paràgraf anterior, però, haurien fet que la notícia més antiga coneguda fins ara a la nostra Ciutat sobre la celebració d'aquesta festivitat ens portés al 13 de juny de 1527,

Anvers i revers del document de 1454 on es parla per primera vegada de la Processó del Corpus a la vila de Berga. ARXIU HISTÒRIC DE LA CIUTAT DE BERGA. FOTOS: ALBERT RUMBO

Primera i tercera pàgina de l'inventari de la sagristia de 1472. A la primera trobem les dues custòdies que destaquem, i a la tercera les referències al cap d'alamany ab diadema i a Sant Christófol ab sa camisa. ARXIU PARROQUIAL DE BERGA. FOTOS: ALBERT RUMBO

dia en el qual la Comunitat de Preveres de Santa Eulàlia acorda l'ordre de "la professó del dia de Corpus" (2).

Notícia de dos documents. Les ordinacions de 1454

Aquesta mateixa casualitat és la que avui ens ha portat a escriure aquest article. La troballa de dos documents anteriors al citat per mossèn Huch fan que les primeres notícies del Corpus berguedà deixin de pertànyer al primer terç del segle XVI per situar-se a la segona meitat del segle XV.

El primer dels documents esmentats ens aporta, pel que al Corpus fa referència, molt poca documentació, però és el més antic dels dos. Es tracta d'un document on podem trobar un seguit d'ordinacions fetes per Joan Nicolau, visitador episcopal, al rector i al vicari de Santa Eulàlia de la vila de Berga, i és datat el dia 20 de maig del 1454 (3).

En aquest escrit, entre moltes d'altres notícies interessants, llegim que "més com algunes vegades la dita Universitat hage acostumades de fer professons, axí per letanies com per Corpore Xpristi (4), com encara que la pluja e pestilència a relevar e per impetior alguna gràcia de Nostre Senyor lo dit vicari deu anar a la professó e fer portar en aquella dos brandons o ciris e ensens donar per les professons". La notícia és tan breu com important: la constància documental que a mitjan segle XV (i qui sap des de quan), Berga ja celebrava la Processó del Corpus. Aquest document ha passat a ser la referència més reculada d'aquesta festivitat a la nostra ciutat. Som conscients que aquest fet continua essent fruit de la casualitat i que és molt probable que en un futur es descobreixin notícies anteriors, puix que, si el 1333 Bagà ja celebrava la festivitat, res ens ha de fer suposar que Berga no ho fes en una data més o menys propera. Sigui

com sigui, però, el document que acabem de transcriure continua tenint una enorme importància històrica.

El segon dels documents a què fèiem referència ens dona molta més informació sobre el Corpus berguedà a la segona meitat de la quinzena centúria. Es tracta d'un inventari de la sagristia, datat el 7 de maig del 1472, que encarregaren fer els consellers Guillem Sala, Antoni Teixidor, Joan Llobet i Antoni Boixader als preveres Joan Ramir i Pere Teixidor en presència del notari Baltasar Salvat (5). Aquest text, molt ric i força detallat, és el que estudiem a continuació.

L'inventari de la sagristia de 1472

Aquest inventari, datat l'any del final de la Guerra Civil Catalana protagonitzada pel rei Joan II, el Sense Fe, ens dona una imatge ben real de com devia ser la situació, no només a Berga sinó arreu del Principat, un cop acabada la cruent guerra que enfrontà el rei, els remences i la Busca amb les institucions catalanes, els senyors feudals i la Biga. Moltes de les vestidures que esmenta el text són "asquinsades", algunes de les custòdies espatllades i d'altres elements fragmentats. Malgrat tot, però, l'inventari, qui sap si dut a terme a causa del període bèl·lic que acabava de viure el país, ens aporta moltes notícies interessants, alguna de les quals es podria qualificar, segons les teories que exposarem més endavant, de cabdal per a la història del Corpus berguedà i àdhuc d'aquesta festivitat i les representacions que la caracteritzaren arreu del nostre país. A través del document podem postular algu-

Apostolak d'Oñati (Guipúscoa). El cap d'alamany ab diadema que cita l'inventari podia tenir una morfologia semblant a aquests. FOTO: ARNAU MARTELL. REPRODUCCIÓ DEL LLIBRE CAPS. NANS, CAPGROSSOS I ESPARRIOTS A CATALUNYA

nes hipòtesis sobre quins elements podien formar part de la Processó del Corpus a Berga. Vegem-los:

Les Custòdies

L'inventari comença amb un objecte que ens reafirma l'existència de la Processó del Corpus a la vila de Berga: "*primo, la custòdia d'argent en que astà lo Corpus*". Berga, doncs, disposava d'una custòdia per exposar el Santíssim Sagrament a veneració pública. Aquestes peces d'orfebreria neixen, precisament, al segle XIV a causa de la festivitat del Corpus. Al llarg de tot l'inventari trobem fins a sis custòdies diferents: la ja esmentada, una altra "*d'argent ab que portam la profasó*", "*una custòdia de lautó*", "*una custòdia de lautó, lo qual és de La Baells*", "*una custòdia d'argent qui és de Sant Johan de Mundarn*" i "*la custòdia major ab un àngel, a qui manca una ala, la qual és en una capsa*" (6). No sabem quines d'aquestes participaven a la Processó de Corpus, per bé que és possible que només n'hi anés una, ja que això era el més habitual. De ser així, suposem que la que sortia a la processó era la segona que hem esmentat, la "*d'argent ab que portam la profasó*", o bé la primera, "*la d'argent en que astà lo Corpus*". Les altres romandrien a la parròquia per a determinades solemnitats o bé, com especifica el text, pertanyien a d'altres parròquies per bé que es trobaven a la de Berga.

Les Creus

Aquest és un altre element que devia participar a la processó. L'inventari cita cinc creus: "*una creu d'argent ab lo peu da leutó, qui [e]s diu [que] es de Santa Maria*", "*una creu de crastay*" (7), "*la creu major de Santa Eulàlia*", "*la creu de fra mano[r]s*" i "*una petita creu de lautó*". Com passa amb les custòdies, desconeixem exactament quines devien formar part de la Processó de Corpus però creiem que, com a mínim, hi havia de participar la de Santa Eulàlia, en representació de la parròquia, i la de framenors, en representació dels franciscans. Existeix un extraordinari document de 1424 (8) que ens descriu l'ordre de la Processó del Corpus de Barcelona (i al qual farem diverses referències), on així ho trobem reflectit. Val a dir que la complexitat que va agafar la processó barcelonina forçosament havia de diferir molt de la que pogué tenir una vila que en aquell temps devia comptar amb uns 500 o 600 habitants aproximadament. Creiem, però, que tractant-se del mateix acte i essent dos documents tan propers en el temps, bé pot servir-nos de guia.

Antiga carota de l'arcàngel sant Miquel conservada al Museu Municipal de Berga. Potser el cap d'alamany ab diadema es referia a una peça anterior a aquesta però semblant. ISAAC SOCA

Així doncs, en aquest text que esmentàvem trobem la presència de dotze creus, ja que n'hi desfilava una per a cada parròquia, basílica i convent. Justament, però, la primera és la de la Seu i les dues darreres les dels "*Prehicators e de frares menors*" (9).

Les tovalloles, els bordons, les capes i altres objectes menors

A banda dels elements més espectaculars i significatius, trobem a l'inventari altres objectes que no fan més que reafirmar la celebració de la Processó del Corpus a Berga en el darrer terç del segle XV. Aquests objectes aporten informació sobre detalls de com podia ser aquesta Processó i, fins i tot, alguna de les cites li atorga una certa antiguitat.

Així, notem la presència d'una "*tovayola qui astà ab la custòdia*", "*una tovayola que porta lo prevera com (10) porta lo Corpus per la vila*", "*una tovayola entiga, qui servia con aportaven Ihesu Christ per la vila*" i encara "*un tros de tovayola asquinsat, qui servia [per] aportar Ihesu Christ per la vila*". En l'àmbit litúrgic, quan parlem de tovalloles ens podem referir tant a la peça de tela amb què el celebrant s'eixuga les mans, com a la que es portava quan s'havia de donar de cobregar als malalts per viàtic, com a la que cobreix l'indret on s'ha de dipositar la custòdia. Sigui com sigui, però, entre les prop de trenta tovalloles que figuren a l'inventari, les quatre que acabem d'esmentar són les que ens poden servir per parlar del Corpus, per bé que alguna d'elles podria referir-se simplement al fet de portar el Sagrament i no a la processó. Les altres que es citen inclouen sempre un afegit que en descriu els colors i els materials amb què estan "obrades". Ben segur que si analitzés-

sim els colors podríem descobrir la finalitat de moltes d'elles.

A més de les tovalloles tenim altres elements que podríem relacionar amb la Processó de Corpus. En primer lloc, "*una esquila qui serveix com (11) portam Nostre Senyor per la vila*". No creiem que aquesta cita faci referència a la processó sinó al viàtic, ja que no sabem d'enlloc on la processó fos precedida d'una campaneta i sí, en canvi, l'administració del Sagrament als malalts. El què sí que degué utilitzar-se per a la processó són "*un perell de bordons d'argent*". Els bordons tant poden ser les vares de metall que usen els capellans a les processons com cadascuna de les vares que sostenen el pal·li. Aquí, nosaltres ens inclinem per la primera possibilitat, pel fet de ser d'argent i perquè a l'inventari figuren fins a vuit pal·lis. A més, a partir del segle següent tenim notícies de capellans encarregats de dur els bordons a la processó.

Un altre element que cal esmentar són les capes. Sabem, com passa amb els bordons, que la Comunitat de Preveres designava anualment capellans per dur-les. De les sis que figuren a l'inventari, dues són amb tota seguretat per a participar en processons, suposem que la de Corpus inclosa: "*una capa verda profasional*" i una "*altra capa blava profasional*".

A més, podríem parlar d'altres objectes que sense tenir un ús exclusiu en processons segurament en devien formar part. Ens referim, per exemple, a "*l'alsenser (12) d'argent*". Com ja hem comentat en analitzar el text de 1454, el vicari havia de donar encens a les processons. Un altre element susceptible de participar-hi serien els "*dos perells de panons de tarsanel vermey*", ja que era típic que a les processons del Corpus, entre d'altres, les parròquies i confraries portessin algun estendard (penons, gonfons, etc.) com a insígnia.

Les representacions

A part de tot el que hem citat fins ara, l'inventari conté un parell d'objectes que ens criden molt l'atenció, sobretot si tenim en compte que podem estar parlant d'elements que podrien utilitzar-se per a les diferents escenificacions bíbliques i hagiogràfiques que caracteritzaren el Corpus medieval. De ser així, ens trobaríem davant de les úniques notícies del Corpus berguedà pel que a aquest tipus de representacions respecta. Unes representacions que serien una etapa extraordinàriament embrionària dels posteriors entremesos.

El primer dels objectes esmentats seria "*un cap d'alamany ab diadema*". Sincera-

ment, no hem acabat d'esbrinar a què pot fer referència però tenim un seguit de dades a relacionar-hi per tal de poder-ho analitzar. D'una banda, veiem força clara la seva morfologia, ja que creiem que el fet d'emprar la paraula *cap* i no una altra és perquè al·ludeix clarament a una testa, una màscara no només facial sinó també cranial. Disposem de notícies del Corpus barceloní als segles XIV i XV on aquests caps o testes són presents i tenen com a finalitat representar sants, apòstols i d'altres personatges de l'Antic Testament. Resulta curiós llegir un d'aquests documents; concretament un del 1380 on es relacionen diverses testes que s'han d'arranjar o fer noves per a la Processó del Corpus, i observar com moltes d'elles també són "*ab diadema*" (13). Considerem que aquest cap podia ser més o menys proper als que figuren a la fotografia dels Apòstols d'Oñati que il·lustra aquest article. Alguns autors han vist en aquests caps uns antecedents medievals dels nans i capgrossos actuals (que quedi clar que de cap manera pretenem ni tan sols insinuar que Berga disposava d'aquest element festiu en el segle XV).

Nosaltres creiem veure una morfologia clara, però, en canvi, la significació d'aquests "*alamanys*" ens resulta molt més difícil d'escatir. Al ja esmentat document de 1424, entre "*lo rey Herodes ab dos doctors*" i "*los XII àngels qui canten lloem la hòstia sagrada*" hi trobem la representació de "*los alemanys*" (14). Hom ha apuntat que aquests *alamanys* podrien ser els membres d'una família nobiliària que durant gran part del segle XV tingué cura dels entremesos del Corpus barceloní i que havien arribat a formar una espècie de gremi independent. Pot ser, però en tot cas segur que aquests no són els *alamanys* de Berga. A les Sagrades Escripures, l'única referència que hem trobat que pogués tenir relació amb aquest nom és al primer llibre dels Macabeus (15) i té relació amb les campanyes de Judes Macabeu fora de Judea. Segons aquest passatge, una de les ciutats que prengué en la seva expedició a Galaad fou la d'Alemà, identificada amb Jelam i on en època macabea es tancaren molts fidels jueus. La història ens queda totalment lligada, però, sincerament, no creiem que una modesta processó com força-sament havia de ser la de Berga pogués representar aquest passatge quan no és, ni de tros, dels més rellevants.

Jan Grau ens ha apuntat una altra teoria que, de fet, tot i els dubtes que presenta, és la que més podria lligar amb els nostres *alamanys*. Segons ell, analitzant la paraula *alamanys* com si d'un nom compost es tractés (*ala/manya*, ales fetes amb traça) podrí-

em interpretar-hi alguna categoria d'àngels, potser els arcàngels, que disposessin d'ales més artístiques i treballades, fetes amb més *manya*. A més, es dóna el cas que els arcàngels no figuren mai a les relacions de forma genèrica sota cap denominació que coneguem. Malgrat que continuem trobant força esletxes en aquesta possibilitat, no hem d'oblidar l'antiga carota de sant Miquel que es va utilitzar a la Patum fins ben entrat el segle XX. No recorda, i força, el que podria ser un *cap d'alamanys ab diadema*? El que resulta evident és que si l'inventari fa referència a alguna testa d'aquest arcàngel havia de ser una d'anterior a la que conservem, la qual, suposem, deu ser del segle XIX.

Hem de concloure que, tot i no poder asseverar totalment el significat d'aquesta escenificació, la hipòtesi ens sembla força atractiva i gens irracional. Cal que afegim que a l'inventari trobem tres diademes més,

Gegant Sant Cristòfol de Flobecq (Bèlgica). És l'únic gegant que, com a tal, continua presentant la forma d'home enfilat damunt d'unes xanques, potser la mateixa que presentava el **Sant Cristòfol ab sa camisa berguedà.** REPRODUCCIÓ DEL LLIBRE *LA DUCASSE D'ATH*

El sant Cristòfol de la Processó d'Aix-en-Provence (França) segons un gravat francès del segle XVIII. Malgrat que es tracta pròpiament d'un gegant (fixeu-vos en la cara del geganter), la vestimenta que porta és un tipus de *camisa* com la que esmentàvem. ARXIU ALBERT RUMBO

soles, que podien servir per caracteritzar alguna altra representació, ja que també era freqüent el fet que alguns personatges s'abillessin d'acord amb el seu paper sense portar testes ni màscares. Així doncs, trobem "*una diadema de lautó*", una altra "*de cuyro ab set pedras de vidra*" guardada en una capsa blanca rodona i una darrera "*de pargamí ab pedras de vidra*". Els materials emprats són massa poc nobles com per formar part d'algun conjunt important.

El segon dels objectes a què feiem referència, en canvi, ens resulta més fàcil d'identificar simbòlicament que morfològicament. Es tracta d'un "*pali blau, qui és de Sant Cristòfol ab sa camisa*", i aquest darrer afeït, "*ab sa camisa*", es troba esborrat per bé que es llegeix a la perfecció. Dels vuit pal·lis que figuren a l'inventari aquest és l'únic que porta una adjectivació semblant. Els altres són descrits mitjançant el color i el material de què són fets ("*un pali blau de seda ab lo frontal vert*" o "*un pali vermey ab la ymage de Santa Eulàlia e de Sant Francesch*" serien dos exemples) o identificant la seva pertinença ("*lo pali de la Confraria del Sant*

Asperit" o "*lo pali de la sacrastia, blau ab flochs vermey*" en serien dos més).

Tot plegat ens porta a creure que el pal·li que ens interessa no pertanyia a la Confraria de Sant Cristòfol, ja que, de ser així, el redactor del document ho hagués citat com fa amb el de la Confraria del Sant Esperit. Tampoc no creiem que hi hagués representada la imatge d'aquest sant, ja que quan hi figura alguna imatge queda ben clar, tal com ho veiem amb santa Eulàlia i sant Francesc. A més, tenim la paraula *camisa*, la qual, pel fet de trobar-se esborrada no deixa de tenir una gran importància. Aquesta barreja d'elements ens porta a considerar que podem trobar-nos davant d'una representació de sant Cristòfol semblant a les que començaren a popularitzar-se en el segle XV i que ja trobem a la Processó del Corpus de Barcelona del 1424: "*Sanct Xhristòffol ab l'infant Ihesus al col*" (16).

En aquest sentit, la presència de l'esmentada *camisa* resulta molt significativa. Que es trobi esborrada pot respondre simplement al fet que, per circumstàncies que desconecem, hagués desaparegut. En tot cas,

però, queda clara la relació de Sant Cristòfol amb aquesta camisa. En aquella època, les camises feien referència a peces de vestir interiors, generalment de tela prima i de forma folgada, que arribaven des del coll fins més avall de la cintura. Tenint en compte això, i considerant que les imatges vestides no apareixeran fins al segle XVII, hem de suposar que aquesta camisa no devia servir per al sant (que a més seria l'únic que sortiria a l'inventari) sinó per a l'esceñificació d'aquest. Cal recordar que la representació de sant Cristòfol a les processons del Corpus és una de les més usuals.

Sobre aquesta representació, no deixa de ser interessant el fet que, segons sembla, el qui la duia a terme solia ser un home amb xanques, mentre que el gegant Goliath, que figura als textos de la mateixa època, sembla respondre a una figura de forma semblant als nostres gegants actuals (17). Aquestes xanques, que donarien al fals sant Cristòfol la imatge agegantada que li atribueixen els textos sagrats, serien tapades per robes llargues, talars. I què millor que un tipus de *camisa* per dissimular-les? És l'única explicació coherent que hi trobem. Considerem que l'esmentada camisa, i més referint-se clarament a aquest sant, només podia tenir aquesta funció. No sabem si el nostre sant Cristòfol era simplement un home damunt d'unes xanques o si la representació comportava una major complexitat, però suposem que devia tractar-se del primer cas, ja que si hagués existit tan sols un cap el cronista l'hauria esmentat com abans havia fet amb el "*cap d'alamany*". De ser així, aquest element seria més semblant al gegant de Flobecq que no a la figura del sant Cristòfol d'Aix-en-Provence, dues imatges que podeu contemplar en aquestes pàgines. El que creiem força probable és que la representació de Sant Cristòfol fos present a la Processó de Corpus berguedana en el segle XV. De ser així, estariem parlant d'una de les més antigues de Catalunya.

Conclusions

A banda de les teories que hem exposat al llarg del present article, una cosa resulta innegable: la confirmació que Berga celebra la Processó del Corpus des de mitjan segle XV com a mínim. A més, creiem que en aquesta processó hi participaven, com a tot arreu, representacions dels textos sagrats amb un caràcter clarament pedagògic i moralitzant. I és molt possible que les que hem descrit en formessin part. Amb l'anàlisi d'aquest document no pretenem afirmar, ho tornem a repetir, que en aquella època Berga disposés de cap-grossos ni de

Processó del Corpus a Berga a la darrera dècada del segle XIX. Les comparses de la Patum, evolucions de les antigues representacions bíbliques medievals, obrien pas a la processó. ARXIU LUIGI

gegants, tot i les clares referències a sant Cristòfol.

Malgrat que l'espectacularitat de la desfilada anava directament lligada amb les possibilitats econòmiques i demogràfiques de cada població, segur que la processó de Berga comptava amb més representacions. Aquestes, de les quals devien tenir cura els diferents gremis o confraries, segueixen suposant un enigma. Com també suposen un enigma les transformacions que es devien donar per passar d'aquesta simplicitat medieval a la complexitat que tenim actualment amb la Patum, la més original i completa reminiscència conservada derivada de les antigues processons del Corpus.

Notes

- Joan Amades i Gelats, *Costumari Català, el curs de l'any*, vol. III, ed. Salvat editores-Edicions 62, Barcelona, 1983, p. 5.
- Ramon Huch i Guixer, *Notes Històriques de la ciutat de Berga*, Berga, ed. Columna-Albi, 1994, (col. La Guaita, núm. 1), p. 231.
- Notables, *Llibre d'actes del Comú XVII-1*, lligall n. 27, 20 de maig de 1454, Registre 613 AHCBER.
- Per *Corpore Christi*.
- Notarials, not. Baltasar Salvat, *Manual de 1472, Inventari de la sagristia*, sense foliar, 7 de maig de 1472, Arxiu Parroquial de Berga.
- En un altre lloc de l'inventari trobem una "*altra capsa rodona dins la qual ha una ala d'argent sobradaurada*" que segurament es correspon a la que mancava a la custòdia.
- Crastay* per cristall
- Amadeu Carbó i Toni Serés, *Corpus un passeig per la història i per la festa*, Biblioteca Joan Amades, Edicions El Mèdol, Tarragona, 1997, pp. 127-134.

9. *Ibid*, p. 154.

10. Com per quan.

11. *Idem*.

12. *Alsenser* per encenser.

13. Amadeu Carbó i Martorell, *Pel forat del cap*, Dins DD.AA.: *Caps, Nans, capgrossos i esparriots a Catalunya*, A.C.G.C., Barcelona 2000, p. 7.

14. Amadeu Carbó i Toni Serés, *Op. cit.*, p. 131.

15. 1 MAC 5, 26-35.

16. GRAU, Jan, *Gegants*, ed. Columna, Barcelona, 1996, (col. Terra Nostra núm. 37), p. 11.

17. *Ibid*

Fem constar el nostre més sincer agraïment a mossèn Xavier Claramunt, Jan Grau, Xavier Pedrals i, molt especialment, a Isaac Soca per la seva col·laboració en les transcripcions dels documents.

Albert Rumbo i Soler

Llicenciat en història

ANNEX

Inventari de la sagristia (1472) (1)

1472 maig 7. [Berga]

Inventari dels bens de la sagristia de l'església parroquial de Santa Eulàlia de la Vila de Berga que encarregaren fer els consellers Guillem Sala, Antoni Teixidor, Joan Llobet i Antoni Boixader, de l'esmentada vila, als preveres Joan Ramir i Pere Teixidor, en presència del notari Baltasar Salvat.

A. Original perdut.

B. Còpia coetània, Arxiu Parroquial de Berga, Notarials, not. Baltasar Salvat, manual de 1472, sense foliar.

Inventari de la sagristia (2).

VII mensis madii anno a Nativitate Domini M^oCCCC^oLXXII^o.

Honorabili e providi viri Guillelmus Sala, Anthonius Tixidor, Johannes Lobet et Anthonius Boxader, consules Ville Berge anno presenti, receperunt inventarium de benis sacrastriae ecclesie Beate Eulalie eiusdum ville tu moris est afuerit in modum qui sequitur:

Primo, la custòdia d'argent en que astà lo Corpus.

Item, la custòdia d'argent ab que portam la profasó.

Item, un cofret blanc ple de reliquias.

Item, un coxi listat de vermey.

Item, una tovayola qui astà ab la custòdia.

Item, un calseret d'argent de conbragar.

Item, una tovayola que porta lo prevera com (3) porta lo Corpus per la Vila.

Item, una custòdia de lautó.

Item, sobre la ymage de Santa Eulàlia, tres mantells, so és, un laonat, hu blau, hu vert obrat d'or.

Item, uns cordons plans vermeys e blancs ab or mesclat.

Item, un collar de perlas migenceras.

Item, dos vels de seda, lo hu és obrat d'or.

Item, una diadema de lautó.

Item, en l'altar de Santa Eulàlia, una creu d'argent ab lo peu da lautó, qui [e]s diu [que] és de Santa Maria.

Item, sobra l'altar, quatre tovayas e la una és obrada de seda.

Item, un pali vermey ab la ymage de Santa Eulàlia e de Sant Francesch.

Item, altre pali blau de seda ab lo frontal vert.

Item, un calser d'argent ab sa petena, qui serveix a tot dia.

Item, una esquila qui serveix com (4) portam Nostre Senyor per la vila.

Item, dos canelobras de fer[ro].

Item, un misal antich qui serveix a tot dia.

Item, duas canederas d'asta[n]y.
 Item, uns vestiments blaus asquinsats qui serveixan a tots dias.
 Item, uns osties en qui stàn sinch formas.
 Item, en los ermaris, dins la sacrastia, la Vera Creu ab un vel blanc de seda.
 Item, l'alsenser d'argent ab sa borra (5) d'argent.
 Item, una creu de crastay (6).
 Item, la creu major de Santa Eulàlia.
 Item, la creu de fra mano[r]s.
 Item, l'aspina de fra mano[r]s.
 Item, lo calser major de Santa Eulàlia ab amalch blaus.
 Item, vuyt calsas, los quals són astats comenats a la sacrastia havidos seu petena (7).
 Item, un altra de Caralt d'argent.
 Item, sinch uys d'argent.
 Item, un cor d'argent.
 Item, duas canederas d'argent las quals són de Santa Eulàlia.
 Item, dos canelobras d'argent de Santa Eulàlia.
 Item, un baci d'argent de Caralt (8) de Ihesu Christ.
 Item, un misal del Sant Sperit.
 Item, un libret per senyar los béns.
 Item, dos trosos de palma d'argent de Santa Eulàlia.
 Item, una casula vermela obrada d'or del benefici de Sant Pere.
 Item, una custòdia de lautó, lo qual és de la Baells.
 Item, un mantó vert de Santa Eulàlia.
 Item, altre libret de Santa Eulàlia de benehir los béns.
 Item, una casula vermela ab sa stola obrada d'or de Santa Eulàlia.
 Item, uns vestiments negras de morts de prevera e diaca e de sots-diaça de Santa Eulàlia.
 Item, un tamis ab un aiust, ab son sinyel, ab paraments vermey e blaus.
 Item, una capsula blanca larga en que ha un tros de tarsanel laonat e altre negra.
 Item, una tovayola ab listas negras.
 Item, una tovayola blanca obrada de vermey e de blau.
 Item, un vel satil de seda.
 Item, una capsula petita en que hi ha tres trosos de crastay (9).
 Item, tres teulers de rerataules.
 Item, una capsula blanca rodona dins la qual ha una diadema de cuyro ab set pedras de vidra.
 Item, un tros de vel daurat.
 Item, un trastol blanc ab listas d'or.
 Item, altre trestol.
 Item, una tovayola ab listas d'or.
 Item, una tovayola asquinsada.
 Item, altre tovayola ab listas d'or.
 Item, altre tovayola de seda ab una randa d'or.
 Item, un misal ab les cubertas negras, qui és de Sant Pau de Caseras.
 Item, uns tamis.
 Item, dos tamis d'escolans per tanir los canelobras.
 Item, una capsula verda en la qual ha dos trastols de seda lahonada.
 Item, un calser ab l'astotx negra, lo qual fou comenat a la sacrastia.
 Item, una capsula rodona en la qual ha una corexa de seda sensa caps.
 Item, dos cordons vermey de seda ab flochs.
 Item, un xipalet d'or i pèl.
 Item, dos trosos de cordons, lo hu vert e altre vermey.
 Item, altra capsula rodona dins la qual ha una ala d'argent sobradaurada.
 Item, un tros de palma d'argent.
 Item, sinch fuyas de palma d'argent.
 Item, un crastay (10) del grux d'una nou.
 Item, un fermay d'argent ab set pedras de vidra.
 Item, un rest de Pater Nostres de coral, en que [hi ha] quoranta quatra perells.
 Item, un missal ab les cubertas vermeyas de Tots Sants.
 Item, un missal ab les cubertas vermeyas de Santa Eulàlia.
 Item, una tovayola blanca obrada de negra e vermey.

Item, una creu petita de lautó.
 Item, una capsula gran pintada dins la qual ha duas cordas de seda obradas d'or.
 Item, un vel de seda.
 Item, més hi ha XXVIII pesas de vells de seda, entre bons e abols.
 Item, una caxeta petita, tancada ab clau, en la qual ha una tovayola de lí obrada de seda.
 Item, altres tovayas de lí obradas de seda.
 Item, una tovayola de lí asquinsada.
 Item, altra tovayola de lí obrada de leonat.
 Item, altra tovayola tota blanca ab flochs.
 Item, altra tovayola de lí obrada de seda.
 Item, un misalet de la missa cotidiana d'en Perer.
 Item, una caxeta blanca en que stàn los canelobras.
 Item, una custòdia d'argent qui és de Sant Johan de Mundarn.
 Item, un calser d'argent ab sa petena, qui és de Sant Agustí.
 Item, unas cortinas blancas asquinsadas de Santa Eulàlia.
 Item, una Vera Creu d'argent qui stà en un astoix de calser.
 Item, una squeleta del alarotxa.
 Item, una astola he manipla blaus brodats d'or ab sa capsula dura vermela.
 Item, duas dalmatigas de seda vermela.
 Item, altres duas dalmatigas verdas.
 Item, una capsula blanca ab parament vermey.
 Item, una astola vermela.
 Item, una dalmatiga de fustam blanc.
 Item, duas dalmatigas listadas de seda.
 Item, una dalmatiga de valut vermey.
 Item, los vestiments qui foren d'en Puyol (11), so és, casula e dalmatigas.
 Item, uns tamis ab paraments de seda blava.
 Item, una casula de porpra blanca.
 Item, duas dalmatigas de porpra ab frange vermeya e groga.
 Item, duas astolas e duas maniplas de porpra ab fra[n]ge vermela.
 Item, altres vestiments de porpra, casula e dalmatigas, qui foren d'en Ortigues, ab una astola e dos maniplas.
 Item, una casula blava brodada d'or ab astola e manipla.
 Item, un pali vert obrat d'or ab son frontal.
 Item, una tovayola de seda obrada d'or ab flochs vermeyas.
 Item, una tovayola verda e vermela de seda, qui serveix a l'Apistola.
 Item, altra tovayola, qui serveix a l'Avengeli, blanca e vermela, ab senyal de faroyer [?].
 Item, un pali de valut negra brodat qui fou d'en Cortinas.
 Item, altra tovayola de seda blanca ab listas de seda verda.
 Item, altra tovayola de seda tota blanca ab ramaryas.
 Item, una diadema de pargamí ab pedras de vidra.
 Item, dos perells de panons de tarsanel vermey, la hu perel ab la manta d'en Bach e l'altra abseny al d'Oliba.
 Item, un perel de bordons d'argent.
 Item, duas canederas d'argent, qui fou de Caralt.
 Item, un plagador barbarí.
 Item, la custòdia major ab un àngel, a qui manca una ala, la qual és en una capsula.
 Item, una capsula de fusta blanca ab reliquias.
 Item, en altra armari, en que ha cosas següents:
 Item, una capsula lahonada asquinsada.
 Item, un cap d'alamany ab diadema.
 Item, una tovayola vermela folrada de negra.
 Item, una tauleta ab la ymage de Déu lo para.
 Item, deu coxins bons obrats de seda vermela e negra.
 Item, set (12) coxins asquinsats.
 Item, una capsula en que [hi ha] XXXVII neulas de paper pintadas.
 Item, una tovayola satil ab pintura d'erbas grogas e verdas.
 Item, un frontal blanc obrat de seda.
 Item, una tovayola blanca obrada de seda vermela.
 Item, un mantell de Santa Eulàlia de seda blava folrat ab tarsanel vermey un tros.
 Item, una tovayola de lí obrada de seda vermela e negra.
 Item, dos coxins petits, lo hu obrat de d'or e desa (13) e

l'altre obrat de pinturas negras.
 Item, un frontal folrat de groch satil.
 Item, un pali folrat de groch.
 Item, duas dalmatigas de valut vermey, qui serveixan al[s] fadrins qui portan los canalobras; són asquinsadas.
 Item, un mantell de Santa Eulàlia ab titol de pals ab un cordó vermey, ab una trena d'or per la hora.
 Item, una tovayola entiga, qui servia con aportavan Ihesu Christ per la vila.
 Item, una tovayola de lí obrada de seda groga e vermela.
 Item, un frontal asquinsat de lí.
 Item, dos trosos de drat (14) de lí asquinsat.
 Item, un tros de tovayola asquinsat, qui servia [per] aportar Ihesu Christ per la vila.
 Item, un tros de valut vermey.
 Item, lo pali de la Confraria del Sant Asperit.
 Item, uns tamis.
 Item, una casula ab sa manipla del Sant Sperit.
 Item, una casula blanca ab la creu verda del Sant Sperit.
 Item, un tros de drap de lí ab creu de seda vermela.
 Item, una casula asquinsada.
 Item, un coxi blanc.
 Item, un frontal de pesas de seda satil.
 Item, quatre coxins satills.
 Item, un tros de tela blava.
 Item, una tovayola satil obrada de seda vermela.
 Item, tres calses d'argent, los quals Pera Ares, gascó, comenà als consellers com (15) ac presa la Coma de Farnés.
 Item, dos calses d'argent ab dues petenas.
 Item, un calser d'argent ab sa petena, trencat, los quals són astats comenats a la sacrastia.
 Item, un[al] peroleta en que tenia l'ayga beneyta.
 Item, en l'arquibanc qui stà devant Sant Bernat, foren trobades les robas següents:
 Primo, un pali blau, qui és de Sant Christòfol ab sa camisa (16).
 Item, lo pali de la sacrastia, blau ab folchs vermeyas.
 Item, una capa verda profasonal ab sa camisa (17).
 Item, altra capa verda del Sant Sperit.
 Item, la capa vermela d'en Puyol ab sa camisa.
 Item, altra capa blava profasonal.
 Item, altra capa antiga asquinsada folrada de groch.
 Lo dia e any demunt dit los honorables consellers ordonam en sacristans cordonadors de la dita sacrastia los honorables e discrets mossèn Johan Ramir e mossèn Pera Tixidor, preveras, los quals comenaren lo dit inventari presents [els] testimonis n'Antoni Munsupir, Pera Palicer.
 Item, ha en la dita sacrastia un astoix de reliquiari d'argent, lo qual fou trobat après que lo present inventari fou fet, lo qual fou trobat en los armaris (18).

Notes

1. Transcripció d'Isaac Soca i Torres.
2. Al marge esquerre en lletra del segle XVIII.
3. Com per quan.
4. Idem.
5. Borra per porra.
6. Crastay per cristall.
7. Havidos seu petena per indicar que són acompanyats de dues patenes.
8. De Caralt esborrat.
9. Crastay per cristall.
10. Idem.
11. Segueix ab tot un esborrat.
12. A l'original vuyt davant de set, però després esborrat.
13. Desa per seda.
14. Drat per drap.
15. Co'm per quan.
16. Ab sa camisa esborrat.
17. Idem
18. Aquesta darrera clàusula –en tinta però de la mateixa mà– va ésser afegida posteriorment.